

AFSCHEID EN HEENGAAN
VAN JEZUS VAN NAZARET

De laatste avond van zijn leven
heeft Jezus van Nazaret
- van huis uit timmermanszoon -
ontroerd, ontroerend en
met klem beleden van wie en wat
het brood, dat hij samen
met allen breekt, spreekt: van God
- onnoembaar ongrijpbaar -
die hij Vader noemde,
hartelijk centrum van Liefde
in alle leven, in ieders bestaan.

*Het brood in de aarde gevonden,
het brood door handen gemaakt,
het brood van tranen en zorgen,
dat brood dat naar mensen smaakt.*

*Het brood van oorlog en vrede,
het dagelijks eendere brood,
het vreemde brood van de liefde,
het stenen brood van de dood.*

*Het brood dat wij duur verdienen,
ons lichaam, ons geld, ons goed,
het brood van ons samen leven,
die schamele overvloed.*

*Dat brood dat wij moeten eten
om niet verloren te gaan.
Wij delen het met elkander
ons hele mensenbestaan.*

*Gij deelt het met ons, zo deelt Gij
uzelf aan ons uit voorgoed,
een mens om nooit te vergeten,
een God van vlees en bloed.*

BEGROETING

Goede Vrijdag in een jaar
vol onzekerheden en angst,
gevangen als we zijn in dreiging
die blijft duren en duren.

Het leven dient zich aan
met bitter en zuur en mensen
vragen om een helpende hand,
hunkeren naar nabijheid en medeleven -
totdat van een mens aan 't einde toe
ieder gebaar, elk gerucht een teken
van dood of leven, van afscheid wordt:
die ogen ... dat zuchtje ... wat ze nog zei ...

Toen Jezus van Nazaret afscheid nam,
heeft hij met brood in zijn handen
getuigd van zijn geloof in het leven -
heeft hij zijn beker met alles
wat hem heilig is overgedragen

aan die bij hem waren
en hem gingen overleven –
heeft hij hen op 't hart gebonden
te doen wat hij heeft gedaan:
in 't volste vertrouwen Gods belofte,
's mensen zielsverlangen, waar maken.

LIED

Refrein

*Voor kleine mensen is Hij bereikbaar,
Hij geeft hoop aan rechtelozen,
hun bloed is kostbaar in zijn ogen,
Hij koopt hen vrij uit het slavenhuis.*

*Hij zal opkomen voor de misdeelden,
Hij zal de machten die ons dwingen
breken en binden, Hij zal leven,
onvergankelijk als de zon.*

Refrein

*Zoals de dauw die de aarde drenkt,
zo zal Hij komen en in die dagen
zullen trouw en waarachtigheid bloeien,
zal er vrede in overvloed zijn.*

VOORBEREIDING

Lucas 22:1-2.7-12

Het ging Pasen worden.
De stad was druk; de mensen nerveus.
Jezus trok zich 's avonds terug
op de Olijfberg buiten de stad,
want hij werd gezocht, geschaduwd.
Priesters en oudsten wachtten
op een geschikt moment om hem
uit de weg te ruimen, maar ze waren
beducht voor het volk dat van hem hield.
Jezus, tot voorzichtigheid gedwongen,
stuurde er twee op uit,
die hij een vage opdracht meegaf:
'In de stad loopt een man met een kruik water;
volg hem waar hij binnengaat en zeg de huisbaas:
De meester zoekt een plaats voor het paasmaal.
Hij zal je een afgelegen plek wijzen,
een zaal in de nok. Maak daar alles klaar.'

LIED

*Dan dragen de bergen schoven van vrede
en de heuvels een oogst van gerechtigheid,
een vloed van koren, golvende velden,
een stad rijst op uit een zee van groen.*

Refrein

*Voor kleine mensen is Hij bereikbaar,
Hij geeft hoop aan rechtelozen,
hun bloed is kostbaar in zijn ogen,
Hij koopt hen vrij uit het slavenhuis.*

*Zijn naam is tot in eeuwigheid,
zolang de zon staat aan de hemel.
Zijn naam gaat rond over de aarde,
een woord van vrede, van mens tot mens.*

Refrein

HET EVANGELIE

Lucas 22:15-27

Hij ging met zijn vrienden aan tafel en zei: 'Ik sta er op dit paasmaal met jullie te eten, want ik ga sterven.' Dit was Petrus te machtig. 'Dat zal jou niet gebeuren' beet hij Jezus toe. Maar die viel tegen hem uit: 'Ga weg, dit is des duivels! Want een mens gaat heen zoals bepaald is.' Toen brak hij het brood en at 't met hen. Hij nam zijn beker en droeg die over aan die hem gingen overleven.

Er ontstond paniek onder hen, want ze wisten niet hoe het nu verder moest en wie van hen het voortouw zou nemen. Hij zei alleen maar: 'Macht en majesteit treiteren het volk en laten zich desondanks weldoener noemen. Dit past jullie niet. Onder jullie moet de hoogste de minste zijn; de leider dienaar. Wie is de belangrijkste: de tafelheer of de tafeldienaar? De heer natuurlijk. Ik ben onder jullie de gediensstige.'

AAN TAFEL MET ZIJN VOLGELINGEN

G. Refrein

*Zijt Gij mij God een herder
als de morgen mij in leven roept
als de avond mij de nacht in leidt
zijt Gij mij God een herder?*

*Loop ik langs groene velden
hoor ik het zachte water,
komt mijn hart tot rust: hier ben ik thuis.
Deze dagen leef ik als gegeven
door wie zo Groot zo Goed.*

- V. Voorwaar, ik zeg u:
een herder is vertrouwd
met zijn schapen en zij met hem.
Ik heb een vader die mij,
zoals ik jullie,
als een herder trouw is.

Ik ben de goede herder.
Ik geef mijn leven voor mijn schapen.
Niemand neemt mij het leven af;
ik geef het uit mezelf. -

Ik ben de wijnstok,
mijn vader de wijngaardenier.
Elke rank aan mij die vrucht draagt,
koestert hij om nog meer vrucht.

Blijf met mij zoals ik met jullie.
Dit is mijn gebod:
hou van elkaar zoals ik van jullie.
Geen groter liefde dan
zijn leven geven voor de ander.

G. *Refrein*

*Zijt Gij mij God een herder
als de morgen mij in leven roept
als de avond mij de nacht in leidt
zijt Gij mij God een herder?*

*Ontmoet ik tegenslagen
en val ik in de diepte,
altijd vind ik kracht weer op te staan.
Deze dagen weet ik mij gedragen
Door wie zo Groot zo Goed.*

- V. Hij sloeg zijn ogen op en zei:
Vader, mijn uur is gekomen.
uw woord is gesproken, uw weg
gegaan; uw naam is genoemd en
de mensen vertrouwd geworden.
Ontvang mij zoals een vader zijn zoon.

Die U mij hebt toevertrouwd,
ik smee U, bewaar en spaar ze.
Ik doe een beroep op U, Vader:
laat ze één zijn met elkaar
zoals Gij met mij, ik in U.

Hij nam brood, zegende, brak het
en zei: 'Dit ben ik en ik verzeker je
dat ge zult eten en drinken aan mijn
tafel in Vaders huis. Neem en eet.'

Hij zegende de beker en zei:
'Neem deze van mij over
en geef hem door;
want ik drink er pas weer van
wanneer alles zal zijn voltooid.
Doe wat ik heb gedaan
en maak waar, waarnaar je uitziet
en wat je voor vast is toegezegd.'

- G. *Zijt Gij mij God een herder
als de morgen mij in leven roept
als de avond mij de nacht in leidt
zijt Gij mij God een herder?*

*Hoor hoe de mensen zeggen:
'Zinloos is het leven'
met de dood als uitzicht in 't verschiet.
Spreekt de aarde ons niet van een hemel
van schepping, God en Goed?*

*Wanneer ik zo mag leven
wat zal ik dan nog sterven?
Leven is de horizon voorbij,
ergens zal het licht mij weer begroeten,
een nieuwe dag: ik leef.*

ONZE VADER

Onze Vader, die in de hemel zijt;
uw naam worde geheiligd,
uw rijk kome; uw wil geschiede
op aarde zoals in de hemel;
geef ons heden ons dagelijks brood
en vergeef ons onze schuld, zoals ook
wij aan anderen hun schuld vergeven.
En leid ons niet in bekoring,
maar verlos ons van het kwade. Amen.

ZIJN UUR

V. Toen zij samen gezongen,
het brood gebroken en de beker
gedronken hadden, ging hij naar buiten -
met zijn vrienden om zich heen ...
bereid als ze waren hun profeet en
toekomstdroom tegen zichzelf en alle
machten in bescherming te nemen -
zo nodig met geweld,
dat wapen van de onmacht.
Maar hij zei: 'Zwaarden weg;
wie er naar grijpt komt er door om.'

Hij is naar buiten gegaan
en zijn vrienden - Petrus deed
het woord - verzekerden, hem nooit
of te nimmer in de steek te laten.
Maar hij: 'Nog voor de haan kraait
en we een dag verder zijn,
wordt de herder geslagen en
raken de schapen verstrooid -
wordt de wijnstok geknakt
en vallen de ranken af.
Wees elkaar straks tot steun.'

Hij ging naar buiten,
viel op de knieën en was bang.
Bedroefd en teleurgesteld als ze waren,
lieten zijn vrienden hem gaan en sliepen.

Het was zijn uur, hij vocht het uit -
niet met zwaarden, niet met mensen,
maar met zichzelf - totdat hij kon zeggen:
Vader, Uw wil geschiede.

LIED

*Lead me Lord
in thy righteousness,
make thy way plain
before my face. (2x)*

*For it is Thou Lord,
my Lord only
that makest me dwell
in safety. (2x)*

*Breng me Heer
tot uw gerechtigheid,
laat me uw weg
duidelijk worden.*

*Want bij u, Heer,
alleen bij u,
bij u, mijn Heer,
kan ik veilig en wel
verblijven..*

GEDACHTENIS

Naar wie je bent geweest
is de wereld nog steeds op zoek.
Zoveel eeuwen zijn er overheen gegaan;
zoveel belangen hebben er gespeeld.

Hartelijk is naar je gevraagd en tegelijk
raakte je onder steen en staatsie bedolven.
Oprecht en eerlijk ben je nagevolgd en
evenzeer is er betweterig met je gehaffeld.

Voor de een was je een godslasteraar;
voor de ander Gods zoon.
De mensen zagen je als een weldaad;
hogerhand noemde je volksverlakker.

Er waren er die in jou
van kindsbeen af een belofte zagen
en ook dat het zou botsen; dat je
onvermijdelijk je hoofd ging stoten.

Je vader was timmerman in Nazaret
en zat in het verzet, wordt gezegd.
Hij is je vroeg ontvallen;
je hebt hem niet echt gekend.

Je moeder stond er alleen voor.
Op jou, haar eerstgeborene,
had ze al haar hoop gevestigd en jou
wilde ze het lot van haar man besparen.

Maar tot haar ontzetting verliet je
huis en haard, have en goed ...
Dit is jezelf blijkbaar
ook niet gemakkelijk gevallen.

Want alsof je jezelf wilde overtuigen,
zei je telkens weer en bleef je herhalen:
'Wie huis en thuis stelt boven Gods wil,
die past Hém en míj niet.'

Je liet je niet bepraten
en deed omwille van je geweten
afstand van alles en iedereen; je had
niet eens 'n steen om op te zitten.

In Nazaret, het stadje van je jeugd,
kon je later niet meer komen.

Ze vonden je een ijdeltuit, zonderling
en bekogelden je met stenen.

Je week uit naar het noorden,
waar je bij het meer vissers trof
die wel iets in je zagen en hoopten
dat je met hen de wapens zou opnemen.

Maar gewapenderhand
is voor jou dodemanshand.
Jou ging het om Gods wil, om
het oprechte geloof van de vaderen.

Niet macht, maar gerechtigheid; niet
kroon of troon, maar helpende hand.
Ze hebben je niet begrepen en
uiteindelijk in de steek gelaten.

LIED

*O Haupt voll Blut und Wunden.
Voll Schmerz und voller Hohn,
o Haupt, zu Spott gebunden
mit einer Dornenkron.
O Haupt, sonst schön geziertet
Mit höchster Ehr und Zier,
Jetzt aber hoch schimpfieret,
Gegrüßt seist du mir.*

VOORBEDE

Die
eigen belang, recht en gelijk niet zoeken;
tijd en talent voor anderen óverhebben;
in hun beroep een roeping beleven –

die
voor de medemens alles veil hebben;
alle schepen achter zich verbranden
en louter op vertrouwen koersen -

die
hun geweten niet sussen
zich de mond niet laten snoeren;
macht en majesteit trotseren.

Bid, dat ze staande blijven,
de wereld niet ontvallen.

LIED

*Stabat mater dolorosa
juxta crucem lacrimosa
dum pendebat filius.*

GEDACHTENIS

Je was een bloem, fel van kleur
en op z'n mooist in 't wild;
een vrije vogel, door de wind gedragen;
een ziener, een doener, Gods man.

Je wilde niet doorgaan voor
zedemeester of wetgeleerde;
je was een verteller die mens en leven
met hun eigen verhaal uitbeeldde.

Van bomen en bloemen,
wind en wolk las je het leven af.
In kinderogen zag je de hemel;
in mensen-niet-in-tel keek Vader je aan.

Je ging met wie niemand wilde,
kwam waar geen mens zich waagde.
Je mocht gezien worden met mensen
beklad en door 't slijk gehaald.

Wie ontredderd de moed verloren
wees je op de bomen in 't veld:
hun twijgen worden zacht, botten uit;
lente, nieuw leven staat voor de deur.

Je hielp lammen overeind,
bracht melaatsen terug in de kring.
Zieken praatte je de straffende
vinger Gods uit het hoofd.

Wonderlijk wat je deed;
maar het is je door wet en weet
niet in dank afgenomen.
Staatsgevaarlijk, godslasterlijk, vonden ze.

Je kwam in de stad waar
wet en waarheid naar eigen hand
werden gezet en godsvrucht glimde
van potsierlijk kleurloos vernis.

Je schrobde de tempel schoon
en veegde priesters de mantel uit.

Dat kon niet goed blijven gaan;
macht en pompa slikken dit niet.

Ze zijn je gaan schaduwen;
wachtten op het juiste moment
om je op te pakken, te ruimen
en je naam voor altijd weg te poetsen.

LIED

*Cujus animam gementem
contristatam et dolentem
pertransivit gladius.*

VOORBEDE

Die
met alles en iedereen eerbiedig omgaan ,
bekommerd zijn om natuur en cultuur;
bedacht op Wie ís in alwat bestaat -

die
voor kind, ziek en zwak zorg hebben,
vluchteling en vreemde onderdak geven,
hartelijk omgaan met die-niet-weten -

die
bouwen aan een samenleving met hart
en oog voor echt en oprecht, voor
balleboos en stumperd, vriend en vijand.

Bid
dat zij staande blijven.

LIED

*O quam tristis et afflicta
fuit illa benedicta
mater Unigeniti.*

GEDACHTENIS

Soms wilde je alleen zijn
om op krachten te komen.
Je trok de woestijn in om
in de leegte jezelf te vinden.

Soms zocht je het weidse strand
om - even weg uit alle rumoer -

te dromen van de overkant
en naar de stilte te luisteren.

Soms ging je een berg op
om je visioen en vertrouwen te koesteren,
Vader te raadplegen en op de hoogte
te komen van wat Hij met jou vóórhad.

Soms ging je het water op
en voelde bij het gieren van de wind
en het klotsen van de golven
hoe kwetsbaar mensen zijn.

Je hebt afscheid genomen,
je testament geopend: Ik deel
met jullie het leven waarvan Liefde
het hart is, in Wie alles wordt voltooid.

Je hebt je beker zoet en zuur
overgedragen aan die bleven
en hen daarmee op het hart gedrukt
Gods belofte te gaan waarmaken.

In de Hof van Olijven
heb je erom geschreeuwd
dat de beker van het lijden
aan je voorbij mocht gaan.

Aan het kruis kon je
ten slotte in overgave bidden:
‘Vader, in uw handen, bij U
leg ik me neer.’

Tot meer is een mens niet in staat.
Je hebt ervoor moeten vechten
maar voelde je uiteindelijk gedragen,
thuis en geborgen in die Leeft.

Vanaf toen moet de wereld beseffen,
dat Liefde het hart van alles is en
dat wie uit liefde geeft en leeft
God en Goed openbaart.

VOORBEDE

Die
pijn hebben, gekwetst zijn
naar ziel of lichaam - pijn die
komt en gaat, duurt en blijft -

die
met zichzelf overhoop liggen,
op elkaar zijn uitgekeken,
medemensen schuwen -

die
wereldwijd honger en dorst bestrijden,
voor recht en vrede hun leven riskeren,
een weg naar de toekomst banen -

die
brood en beker, zoet en zuur
hun leven lang met ons deelden
en ons in de dood zijn voorgegaan.

LIED

*Gekomen uit de nacht
van dood en eenzaamheid,
de donk're overmacht,
de woorden en de strijd,
zien wij een spoor van licht
in mensen om ons heen;
hoe weinig ook het zicht,
wij hebben kracht gemeen.*

*De morgen tegemoet
van dauw die ons geneest,
van licht dat ons begroet
en dood die is geweest,
zien wij van lieverlee
een bron in woestenij,
een voetpad door de zee
voor mensen zij aan zij.*

*Verzameld in het licht
gaan wij de toekomst in.
bevrijd van slavenplicht
zijn wij een nieuw begin;
wij zijn op vaste grond,
geen macht die ons weerstreeft,
het volk van Gods verbond
dat leeft en leven geeft.*

BESLUIT

Niemand
heeft groter liefde
dan zij die voor anderen

alles, tot hun leven toe,
overhebben.

Wie zo liefhebben
zijn in het licht.

(Johannes 15:13; 1 Johannes 2:10)

SLOTGEBED

Gezongen

J. *Gij die geroepen hebt 'licht'
en het licht werd geboren
en het was goed, het werd
avond en morgen tot op vandaag.*

K. *Gij die geroepen hebt 'o mens'
en wij werden geboren,
Gij die mijn leven zo geleid hebt
tot hiertoe, dat ik nog leef.*

G. *Omdat Gij het zijt
groter dan ons hart
die mij hebt gezien
eer ik werd geboren.*

K. *Gij die liefde zijt diep als de zee,
flitsend als weerlicht
sterker dan de dood,
laat niet verloren gaan één mensenkind.*

*Gij die geen naam vergeet,
geen mens veracht,
laat niet de dood die alles
scheidt en leeg maakt, laat niet
de tweede dood over ons komen.*

G. *Omdat Gij het zijt
groter dan ons hart
die mij hebt gezien
eer ik werd geboren.*

J. *Voor allen die gekruisigd worden
wees niet niemand,
wees hun toekomst ongezien.*

K. *Voor mensen die van U
verlaten zijn, voor allen
die hun lot niet kunnen dragen,
voor hen die weerloos zijn
in de handen van de mensen.*

*J. Voor uw naamgenoten in ons midden:
vluchtelingen, vreemden
wees niet niemand.*

*K. Voor hen die kracht uitstralen,
liefde geven recht doen,
dat zij staande blijven
in ons midden.*

*G. Omdat Gij het zijt
groter dan ons hart
die mij hebt gezien
eer ik werd geboren.*

*J. Gij die tegen alle schijnbaar
noodlot in ons vasthoudt,*

*K. Gij die vreugde schept in mensen,
Gij die het woord
tot ons gesproken hebt,
dat onze ziel vervult,*

*J. laat ons niet leeg en verloren
en zonder uitzicht,*

*K. doe ons open gaan
voor het visioen van vrede
dat sinds mensenheugenis
ons roept.*

*G. Omdat Gij het zijt
groter dan ons hart
die mij hebt gezien
eer ik werd geboren.*

*K. Verhaast de dag
van uw gerechtigheid,
zie het niet langer aan
dat her en der in deze wereld
mensen gemarteld worden,
kinderen gedood;
dat wij de aarde schenden
en elkaar het licht ontroven.*

*Zoals een hert reikhalst
naar levend water, doe ons zo
verlangen naar de dag dat wij,
nu nog verdeelde mensen,
in uw stad verzameld zijn*

*in U verenigd en voltooid
in U vereeuwigd.*

*J. Gedenk uw mensen,
dat zij niet vergeefs geboren zijn.*

*G. Omdat Gij het zijt
groter dan ons hart
die mij hebt gezien
eer ik werd geboren.*

TEKST TER EIGEN OVERWEGING

*(coupletten 1 tot en met 3 uit het Stabat Mater
in de vrije rijmende vertaling van Willem Wilmink)*

*De moeder stond door smart bevangen
en met tranen langs haar wangen
waar haar zoon gekruisigd hing.*

*En het was haar in haar lijden
of een zwaard haar kwam doorsnijden
dat dwars door het hart heen ging.*

*Hoe verdrietig en verloren
was de toch zo uitverkoren
moeder die hem 't leven gaf.*

VERANTWOORDING

Teksten: Peer Verhoeven / Open Kerk; Het lied van het brood, t. Huub Oosterhuis, m. A. de Klerk; Voor kleine mensen, t. Huub Oosterhuis, m. Tom Löwenthal; Zijt Gij mij God een herder, t. Marcel Zagers, m. Willem Vogel, CD Rondom de beker, nummer 5; Lead me Lord, Samuel Wesley, koor Sommerville College, Oxford; O Haupt voll Blut und Wunden, J.S. Bach, Collegium Vocale Gent; Voorbeden, Peer Verhoeven; Stabat mater, Ensemble Vocale Tempus Floridum, Florence; Gekomen uit de nacht, t. Adri Bosch, m. Willem Vogel, CD Rondom de beker, nummer 24; Gij die geroepen hebt, t. Huub Oosterhuis, m. Antoine Oomen; De moeder stond, bron: W.P. Gerritsen en Willem Wilmink, Lyrische lente, p. 56; Illustratie Ludwina Foolen

©Open Kerk Helvoirt

2 april 2021